

Mit tud adni az intermodális művészetterápia menekülteknek?

– szubjektív beszámoló

„Apró képek balladája*”

1. kép. Cordelia Alapítvány – „Tudom a munkát, lusta kedvet*”

2012 nyarán találtam meg a Cordelia Alapítványt. Pontosabban a vezetőjét. Ahogy a Klub rádiót hallgattam, egy délutáni interjúban dr. Hárdi Lilla pszichiáter arról beszélt, hogy több mint 15 éve vezet egy alapítványt, amely megkínzott és más traumatizált menekültek pszichoszociális ellátását végzi. Egy csapat pszichiáter, pszichológus, non-verbális terapeuta, szociális munkás és speciálisan, a hallottak elviselésére is képzett tolmács pályázati pénzből gondoskodik ennek a különösen sérülékeny csoportnak az ellátásáról. Ahogy hallgattam „doktor Lillát” (a menekültek sokszor így szólítják az orvosokat), úgy éreztem, hogy én ezzel az emberrel szeretnék dolgozni. Tiszta szerencse, hogy az is rendkívül érdekel, amivel foglalkozik. Elküldtem az önéletrajzomat, amiben szerepelt orvosi egyetem, külföldi munka, traumát átélt páciens egyéni terápiája. Ezért vagy másért, elkezdtem dolgozni a Cordelia Alapítvánnyal, először önkéntesként, majd később állásban.

2. kép Intermodális művészetterápia (expressive arts therapy) – „Tudom, mit higgyek a szememnek*”

Az embert ért trauma magva fiziológiai, ezért az emlékek érzékeken keresztüli kifejezése és feldolgozása jelentősen elősegíti a gyógyulást. Az intermodális művészetterápia, amely mind az öt művészeti ágat használja (vizuális művészetek, mozgás, zene, költészet, dráma), mint több érzéket (modalitást) megszólító terápia, kiválóan alkalmas erre. Az egyik művészeti ágból az élményeket átvisszük a másikba szavak közbeiktatása, tehát értelmezés nélkül. Így az élmények fölerősíthetők egymást, fókuszálódnak, élesednek, tisztulnak, az egyikből a másikba az adott pillanatban legfontosabb érzések mennek át (ezt hívják intermodális transzfernek).

Az alkotásnak szentelt alternatív térben, ami különbözik a mindennapi élet terétől, az alkotás során nem teljesen kiszámítható mű jön létre, amellyel megfelelő módon párbeszédet folytatva meglepetés érheti az alkotót, új nézőpontokat kaphat, megváltozhat saját életének addigi narratívája - ezt a folyamatot hívjuk esztétikai elemzésnek. Az esztétikai elemzésben a fenomenológia fontos szerepet játszik – a valóság megfigyelése, leírása, elfogadása, a csoporttársak és a facilitátor, mint tanúk által történő validálása. Ezzel Carl Rogers is egyetértett volna: „a tények a barátaink” - mondta.

Alapvető különbségek mellett - mint pl. az intermodális művészetterápia a művészetekben gyökerezik, a személyközpontú megközelítés pedig egy pszichológiai iskola, -

számos hasonlóság is megfigyelhető a két terápiás iskola központi hipotéziseiben. Ilyen az a meggyőződés, hogy az egyének hatalmas erőforrásokkal rendelkeznek önmaguk megértésére, önmagukról alkotott koncepcióik, hozzáállásuk, sőt viselkedésük megváltoztatására. Ezeket az erőforrásokat elő lehet hívni, ha a terapeuta, facilitátor meghatározott segítő hozzáállást mutat, aminek elemei a kongruencia, elfogadás és az empátia.

3. kép Befogadó állomás - „Tudom mi sápadt, mi ragyog*”

Megérkeziünk.

Ki van írva, „Befogadó állomás, Debrecen”. A portásoknál bejelentkezünk. Nekem még nincs belépő kártyám, aláírom, hogy beléptem. Sétálunk végig a táboron. Először az egészségügyi szobákba megyünk be. Kezet fogok az ápolónővel. Megkapjuk a menekültek listáját népek szerint szétosztva. Ez majd megkönnyíti az adminisztrációt, elég a név mellett bejelölni, ki jelent meg aznap terápián, nem kell leírni az összes szükséges adatot, név, születési idő, kártyaszám, nemzetiség. Én az afgánokét kapom. Ez különben titkos, majd el kell égetni -súgja oda az egyik pszichiáter. Ránézek. A legtöbb család minden tagja ugyanazon a napon született. Azon belül is az emberek fele január elsején. Eszembe jut Janikovszky Éva egy írása: az író nő segítette a repülőn egy Amerikába belépő (talán pakisztáni?) embernek kitölteni a papírokat és mivel náluk nem jegyzik fel a születésnapot, ott helyben adtak az egész családnak egy dátumot. Milyen hasznos az irodalom, most értek valamit, a változatosság kedvéért!. A pszichiáter kolleganő a retiküljéből előszed egy kicsit zilált rovar egy bedugaszolt átlátszó csőben. Múlt héten kapta az egyik menekülttől, aki az ágyában fogta. A doktornő megkérte biológus barátnőjét, határozza meg. Ágyi poloska.

Meg kéne tanítani a szomáliai nőket vasalni- fordul hozzám Lilla. Nem értem. A poloskák miatt, vasalniuk kéne a lepedőket. Ha a férjem megtudja, hogy én tartok vasalás kurzust, nemzetközit, dob egy hátast. Az ingeit sem bízza rám. De hoztam vasalót, csodák, csodája. Selymet szeretnék festeni az órámon és azt vasalóval kell fixálni.

Ekkor kapok először ízelítőt abból, hogy sok olyan dologgal kell foglalkoznunk, ami nem lenne a feladatunk, elhelyezéssel, közegészségügyi problémákkal, mindenféle nem lelki bajjal a szemüvegtől a rosszul összeforrt kartörésig, vagyis a magyar menekültügy hiányosságaiból adódó gondokkal.

Lapos tetejű, 1-3 emeletes jellegtelen épületek, középen fű. Emberek beszélgetnek, járkálnak, fociznak, röplabdáznak.

A legtávolabbi épületben vannak a Cordelia helységei. Egy kis szoba, egy nagyobb, és szemben egy privát WC. Mindent zárni kell, semmit nem szabad őrizetlenül hagyni. Megegyezünk, hogy ebéd után én afgán nőekkel fogok dolgozni tolmáccsal (a befogadó állomáson nincs tolmács, több, mint 800 menekültre). Ez a terv. De szinte mindig minden másképp alakul.

A közepes teremben elkezdem kipakolni a kincseimet. Letakarom az asztalt nejlonnal: selyem festék, nagy fehér selyem, szemcseppentő, hajszárító, tálka viznek, ipod zenének.

Bejelölöm az anyagon, hogy majd mennyi jut egy embernek. Várunk Shershával, az afgán tolmáccsal. Már 10 perc is eltelt, senki. Pedig ő körbement az afgán családok közt, szólt, akinek tudott, hogy egyre jöjjenek. Szeretném elkezdni, de meg is könnyebbülök, akkor majd máskor, én beülök Lillák csoportjába nézőnek, tanulónak. Ott jönnek, mutat ki az ablakon Shersha. Összerándul a gyomrom.

Bejönnek a nők. Mindenki kendőben. Egy megpuszil, a többi kezét fog vagy biccentéssel üdvözl. Az igazolványukból látom, hogy a legidősebb is 3 évvel fiatalabb nálam. Az egyik hozza a 3 éves forma kislányát csupa rózsaszinben. Shersha papírt, ceruzát vesz elő, mikor a kislány már nem olyan ijedt és mindent le akar rántani, leülteti rajzolni.

Elmondják, hogy jól vannak. Érzem, ez az udvarias “jól, köszönöm”. Még nem ismerjük egymást. Csepegtetéssel festettünk selyem kendőket. Sejteni lehet, hogy egy mozdulatnak mi lesz a következménye a kendőn, de nem lehet kiszámítani, merre vándorol majd pontosan a festék. Először arról beszélgetünk, ami van – amit tapasztalunk. Szélesek a vonalak vagy inkább keskenyek? Kitöltik a teret vagy sok fehér foltot látunk? A mélység a felszínen van – mondta mindig a tanárnőm. Gyönyörű virágra, kertre emlékeztető kendők, foltos, csíkos, izgalmas kendők születnek. Kiállítás csinálunk belőlük magunknak, címet adunk nekik. Valaki fel is próbálja, fejét magasra tartva.

Óra után Lilla doktornőre várnak egyéni beszélgetésre. Én pedig Husszeinre, a szomáli tolmácsra. Egyedül vagyok. Fogy az idő, a selyem festés tart egy darabig. Mit fogunk csinálni? Ha egyáltalán jön valaki. Aztán bejön 6 szomáli fiatalember. 20 év körüliek, közvetlenek, barátságosak vagány dzsekikben. Később Husszein elmondta, hogy szinte mind fiú, a család mindenét összeadja, hogy egy fiút kimenekítsenek, akár a házukat is eladják. A többiek már nem tudnak jönni.

Ők kezdik a beszélgetést. Kit hogy hívnak, honnan jött. Az egyiket R-nek hívják, de ez csak a beceneve. Azt jelenti, eső. Amikor született, esett az eső, így kapta az édesanyjától. Nézem, a kártyáján is szerepel. Igen, itt bediktálta nevéként.

Hálásak a magyaroknak, itt minden jó, nyugalom van, mindenki csak a javukat akarja.

Úgy érzem, buzog bennük az energia. Előveszem az egyben 3 méter selymet és azon gurigatnak egy, majd két zokni-rizs labdát, amiket én csináltam otthon. Élvezik, csinálják lelkesen, kérik, hogy mondjak még új szabályokat. Ők is kitalálnak szabályokat. Figyeljük, milyen a magunk alkotta szabályokhoz alkalmazkodni. Milyen ahhoz, amit más talál ki? Akkor volt-e jobb, amikor mindenki magáért küzdött, vagy mikor csapatok voltak és együtt lehetett dolgozni? Együtt – felelik egyöntetűen. Milyen egy kicsit játszani, mozogni? És egyáltalán, ki mit élt át? Mondják, hogy az elején nem volt energiájuk, de most „hazamegyek és elkezdek mosogatni”.

Hazafelé a vonaton történeteket mesélünk a kollegákkal, rengeteget eszünk és nevetünk. És adminisztrálni is kell. Fél 8-ra értünk Pestre. Nagyon örültem, hogy a férjem kijött elém a pályaudvarra. Mondtam neki, hogy nem kell, csak ha akar, de én örülök neki. Jött. Hazasétáltunk.

Már van belépőkártyám.

Egy új nő jött az afgán csoportra, frissen toloncolták vissza Ausztriából. Csak beszélt, beszélt, hogy mennyire rossz itt, nincs iskola, a végén a tolmács nem is fordította. Kérdeztem, hogy mit tudok segíteni, de nem a kérdésre válaszolt, mondta a magáét. Hagytam, hadd beszéljen, neki is jó, a többiek élményét nem zavarja, mert ők is hasonló cipőben járnak. Ez a poszttraumás stressz szindróma (PTSD) része. A szomszédjával beszélgetett, azzal, aki előző alkalommal nagyon szép selyemképet csinált. Kérdeztem egy másik résztvevőt, - aki szintén a PTSD tüneteit mutatja, mint annyian, és sokszor meséli, hogy csak a saját története mennek a fejében, nem tud koncentrálni sehogysem, rosszul alszik, - hogy mondja el, miért várja mégis a művészetterápiát. „Mert itt egy kicsit mégis kiléphetek a mindennapokból.” Az új nő meghallgatta, aztán elment. Nem mondom, hogy nem könnyebbültem meg. Remélem, visszajön a következő alkalommal.

A somáliai csoportot elkezdtem tolmács nélkül, angolul. Bejött a tolmács, Husszein, áttértünk somálira. Így könnyebb. A beköszönő beszélgetésben sok szó esett arról, amit otthon átéltek, a permanens háborúról és az otthon hagyott családjukról. Jelenítsék meg egy-egy kedvenc fényképüket, amin ők is rajta vannak - mondtam. Címet is adunk a képeknek. Először egy családi fénykép bukkant fel, apa, anya, testvérek, fogtuk egymás kezét körben állva. Ez az otthon hagyott család. Egy másik fényképen a srác középen guggol és egy bébi tevét fog a karjában, újszülötett. Másik két barát segít neki tartani, a többiek csak belemosolyognak a képbe. Kértem, hogy mindenkinek adjon szerepet, még tevébünk is volt. Ez a srác aztán egy történetet mondott el arról, hogy buszt vezetett utasokkal, amikor fegyveresek megállították őket és azt mondták, kézzel szedjék fel az előttük levő aknát. Először a mellette ülő másik sofőrnek mondták, de az nem vállalta, el akart futni, lelőtték. Közben az utasok reszkettek a buszban. Ő kiszállt, nem volt más választása, felszedte az aknát, a kezében tartotta. Mondták neki, tegye az út mellé és elengedték. Most mindenki játszott valamit. Kérdeztem az utasokat, milyen volt nekik, mondták, hogy reménykedtek, hogy a vezető meg tudja csinálni, mert ha nem, nekik kell. Akik a fegyvereseket játszották, féltek, szorongtak, rosszul érezték magukat. A következő történetben valaki elmondta, hogy egy robbanás után rengeteg sebesült és halott hevert a földön. Ő akkor jött, de nem tudott segíteni, átlépett egy könyörgőn. Ezt nem is akarta eljátszani.

Egy következő fényképen körben, és egymás mögött is állnak ők, a somáliaiak, középen pedig a cordeliás terapaták, a tolmács. Megható, hogy valakinek ez a kedvenc képe egész életében. Meg is mutatta a képet a telefonján.

Egy másik történetben a srácot a mecsetből jövet rabolták el álarcos fegyveresek és vitték a hadúr elé. Az adott neki egy gépfegyvert és mondta, hogy mostantól az ő katonájuk. Mikor hazaért és az édesanyja meglátta a fegyvert, azonnal elküldte a fiát külföldre. Az a fiú volt az édesanyja, akinek az aknás története volt és aki a bébi tevét játszotta. Kérdeztem, milyen volt anyának lenni. Mondta, hogy nehéz döntés volt, de el kellett küldenie a fiát, megijedt a fegyvertől, tudta, hogy így meg fog halni a fia. A fegyverest játszóknak nem szerették a szerepüket.

A végén kérdeztem, milyen volt, mondták, hogy ha ezek eszükbe jutnak, nehezebben alszanak, mert félnek, hogy itt is megtalálják őket. Beszélünk arról, hogyan tudják ezt eltolni

maguktól. Mondjanak ötleteket, hogyan jelenítsük meg azt, hogy „biztonság”. Hiszen itt fizikailag biztonságban vannak. Egyikük szerint ülünk lazán. Nem várunk fenyegetést sehonnan. Megtettük. A másik szerint sétáljunk, találkozzunk, beszéljünk, mintha az utcán lennénk. És lehet mobilozni is - tette hozzá a másik. Így is tettünk.

De az volna a jó, ha azt a szeretetet és a kötődést is megkapták, ami a családi fényképekből sugárzott. Insallah.

Kifestettük

az előző alkalommal kontúr festékekkel készített selyem képeket az afgán nőkkel. Ez volt az első ilyen kép. Egyikük múltkor nem volt itt, mert beteg volt, neki előlről kellett kezdenie a kontúrozással. Mutatta, hogy remeg a keze, a társa csinálta meg neki és együtt festették ki. Meghatódtam. Aki a legidősebb köztük, írni, olvasni sem tud, minden alkalommal eljön, elmondja, hogy ő nem nagyon képes semmire, na, ő dolgozik a legügyesebben. A végén feltettük az ablakra a selyemképeket. Nagyon tetszettek nekik, főleg, hogy kisütött a nap és látszott a képek mögött a napfényben fürdő fás liget, ami a tábor udvara. Mintha a saját alkotásaikon keresztül, az ablakon át a napsütötte jövőbe lehetne nézni - gondolom.

Egy lány is jött a szomáliai csoportba, nagyon szép arcú, fiatal. Próbált kijebbn ülni a körből. Husszein mondta, hogy a szomáli lányok szégyenlősek. Volt egy új fiú is, először eljátszottuk az ő kedvenc fényképét. Egy rokon kisbabát tartott a karjában, akit egy kabát jelképezett. Egy másik képen pedig a társai tartják a karjukban, ő végigfekszik a kezükön és mosolyog. Meg is csináljuk. A társai a jelenben is megtartják. Aztán kérdeztem a lányt is, milyen kép jut szébe. Semmi. Aztán mégis, egy szomorú. Görögországban volt a császármetszése, halott kisbabát szült. Most is könny szökött a szemébe. Mondtam, adjuk meg a tiszteletet a kisbabának és az édesanyjának. Hogyan? Nem volt ötlet, úgyhogy körben álltunk, kézen fogva és a csöndet, összetartozást, emlékezést adtuk. Ő megköszönte.

Aztán rajzoltunk, a fejükben élő fényképeket, vagy a megjelenítésük élményét. Örömmel rajzoltak. Én is csatlakoztam, húztam pár vonalat, ami jól esett. Kértek radírt, de az nem volt. Ez félig koncepció: kezdjenek valamit azzal, ami van, a tökéletlenséggel, a hibával. De tényleg nem is volt nálam. A lány piros növényt rajzolt és egy piros szívet. Éppen Valentin nap volt. Megkérte Husszeint, hogy írja bele, hogy Magyarország. Kicsinosította a feliratot és odaírta, hogy I love you. Szeretlek, Magyarország. Később elmondta, hogy nagyon örül hogy itt van, csak jót kapott. Mondtam, hogy remélem, az ország valóban rászorgál a szeretetre és viszonozza is. Az egyik fiú lerajzolta azt, amit a múltkor eljátszott, hogy egy kamionban voltak összezsúfolva, menekültek, már fulladoztak, nem volt levegő, mikor itthon egy rendőr kinyitotta a hátulját, meglátta a sok fekete arcot és rögtön vissza is csukta. Megijedt. Hívott erősítést és akkor engedték ki őket. Nem bánta, hogy Magyarországon fogták el. Jobb, mint a fulladás – tünődöm és lelkiismeretfurdalásom van emiatt. A másik fiú magát ábrázolta kézenfogva édesanyjával és elmondta, mennyire hiányzik neki. Valaki más lerajzolta a múltat, sok pálcika ember összekapaszkodva. Akkor még együtt voltak. Most a pálcika emberek közt nincs

kapcsolat, szét vannak szórva, nem is tudják, hol van a másik. A jövőben mind együtt laknak egy házban.

Szinte szaladnom kellett a kapuhoz, hogy elérjük a Pest felé induló vonatot.

Az afgán nők késtek.

Csak egyikük jelent meg. Egymás mellett rajzoltunk. Terveztünk mintákat, amiket majd selyemre lehet vinni. Elmondta, hogy kihúzták a fogát, de nem várták meg, míg az érzéstelenítő hat. “Csak azért, mert menekült vagyok?” Mondtam, hogy érzéketlen emberek mindenhol vannak. Elmesélhettem volna, hogy velem is történt hasonló, amikor fogorvostanhallgatók húzták ki a fogamat. Azért lehet, hogy azért történt így vele, mert menekült. Megjöttek a többiek. Az is, aki pár hete még megközelíthetetlen volt, nem figyelt a kérdésekre, mert akkor toloncolták vissza Ausztriából. Kérdeztem, jól alszik-e, mondta nem és az orvoság rosszat tesz neki. De amikor át akartam vinni óra végén az orvoshoz, nem tudta, mit szed, nem is volt felírva neki. Ez is része lehet a PTSD-nek. A rajzolt virágait nézve eszembe jutott, hogy a múltkor, amikor úgy kétségbe volt esve, akkor is egy hasonló motívumot rajzolt. Rám nézett és láttam az elfogadást a szemében. Ezekért a pillanatokért érdemes csinálni. Megértette, hogy figyelek rá. Az egyik résztvevő megkapta a menekült státuszt, többé már nem kérelmező. Elkezdhet magyar órára járni, ami ugyanakkor van, mint a művészetterápia. Elbúcsúztunk tőle. Az óra végén megnéztük a rajzokat, de közben a gondjaikról is beszélgettünk. Mint a fonóban, én így képzelem. Mondtam, hogy jövő héten nem tudok jönni, rögtön kérdezték, hogy miért nem. Kezdenek hozzám nőni.

A szomáliaiak csak ketten voltak, két lány. A legtöbben már megkapták a státuszt, elkerültek Debrecenből Bicskére, az “integrációs állomásra”. A fiatalabb 16 éves, nem a szüleivel jött, elmesélte, hogyan, milyen sok országon keresztül. Azt találtam ki, hogy fessenek együtt egy képet. Hogyan tudnak beszélgetni szavak nélkül. Mit kell festeni? Nem lehet beszélgetés nélkül beszélgetni. Azt javasoltam, csak csinálják. Husszein is festett, én is csatlakoztam hozzá rövid időre. Jólesett. Az egyik lány házat festett, hasonló a sajátjukhoz, a kertben tűzhely, amit a nők szoktak vigyázni. A másik lány egy apát fiával, aki éhes volt, menne már haza. A ház felé. Külön dolgoztak, de végül a fű és a virágok közös munka volt. Tényleg lehet szavak nélkül beszélgetni – vonták le a következtetést.

Bicskén

találkozom a szomáliaiakkal. Itt felkészítik őket a kilépésre a magyar életbe. Kétségbeesettek. Nem jött meg az igazolványuk, senki nem tud nekik semmit mondani, mikor kapják meg. Amit Debrecenből hoztak magukkal, nem fogadják el a rendőrök, egyiküket bevitték a fogdára. Pedig ők betartják a törvényeket. Nem tudják, miből fognak élni, nem tanultak meg magyarul, az órákat minden újonnan érkezővel előlről kezdik. “Miért fogadtatok be?” – kérdezik. Hogy játszhattuk el ennyire a bizalmukat a magyarok iránt? És hogyan lehet terápiát csinálni létbizonytalanságban élő emberekkel? Nem tudom. Mesét írtunk, közösen. Körben mindenki mondott egy mondattöredéket: “Volt egyszer egy igazolvány, amit a menedékkérőknek szoktak

adni, azoknak, akik státuszt kaptak, akik sok probléma elől menekültek, akik megpróbálják folytatni az életüket. Minden irodában kopogtattam, nem nyitottak ajtót. De ha a papírok meglesznek, boldog leszek. Kezdődött a jobb élet. A boldogság mellett jött a szomorúság is. A szomorúság nem tartott sokáig. „Cím: Aki türelmes, azé a megélhetés (szomáliai közmondás).

Újra Debrecenben.

Kevés a tolmácsokra fordítható pénz, nélkülük kellene csoportot tartanom. De kikkel? Én angolul beszélek. Kik lennének azok a menekültek közül, akik beszélnek annyira angolul, hogy ki tudnak fejezni bonyolultabb dolgokat is? Sok észak-afrikai van a táborban, ők franciául beszélnek, a koszovóiak albánul, a szíriaiak arabul ... a gambiaiak! – javasolja az egyik tolmácsunk. És hol találom meg őket? Csak keressem meg S-t, ő a “törzsfőnök”, majd elintézi. És tényleg. Az udvaron megtaláltam S-t. Mikor elmondom neki, mit szeretnék, 3 órákor csoportot a gambiaikkal, a szívére teszi a kezét és kijelenti, becsületbeli feladatának tekinti, hogy mindenki 3 előtt 10 perccel megjelenjen a csoporton. Így is történt. Már háromnegyed 3-kor kint állt a folyosón 16-ból 15 gambiai, fekete férfi. A 16. kórházban volt. Beült az egyik férfi pszichológusunk is, ő már beszélgetett némelyikükkel, így látták, megbízhatnak bennünk.

Leültünk körben. Kérdeztem, hogy érzik magukat. S. elmondta mindenki nevében, hogy nagyon örülnek, hogy itt lehetnek, köszönik a vendégszeretetet, az emberséget, nagyon megszerették a magyarokat, minden jó itt a táborban. Kérdeztem a többieket is, ők is csatlakoztak ahhoz, amit a törzsfőnök mondott. (Csak mi hívtuk így, amiatt, hogy a többiek feltétlenül tisztelték és hallgattak rá, otthon volt civil munkája, talán elektroműszerész.) Hogyan fogom elérni a többieket, hogyan fogom hallani a hangjukat?

Székfoglalós játékot játszottunk. Előtte elmondtam, hogy mint a játékok általában, ez is komoly és hasznos is, megismerjük a másikat, nem csak azt, amit mond, hanem ahogy viselkedik, összekovácsolódik a csoport. Hiszen leginkább egymásra számíthatnak.

Egyel kevesebb széket hoztam a terembe, mint ahány ember volt. Az apró szobában éppen hogy csak elfértünk. Aki középen áll, mond valamit magáról. Ha a körben ülők közül ezt magára érvényesnek érzi valaki, feláll. Háromig számolunk – ezt is mindig más végezte – aztán székcseré az állók között. Mivel a középső ember is keres magának széket, más marad állva a következő körben.

Te vesztettél – nevetnek rá az első társukra, aki bekerült középre.

Viszont neki lehetősége van arra, hogy beszéljen egy pár szót magáról, elmondja, mit élt át, milyen neki most, mit szeretne. Van-e ilyen élményetek, hogy valami először veszteségnek tűnt, de aztán megláttátok a hasznos oldalait is? – már beszélgetünk is.

Aki középen áll, szépen bemutatkozik, köszönti a terapeutákat és társait is. Olyan udvariasak, mintha a felső házban beszélnének. Valaki elmeséli, hogyan gyalogolt napokig étlenszomjan a dzsungelben – ehhez szinte mindenki tud csatlakozni. Ahhoz is, hogy mennyire hiányzik az otthon maradt családjuk. Szeretnék tartani velük a kapcsolatot, de közvetlenül nem lehet, egy telefon hívással is bajba sodorhatják az otthoniakat. Ismerősök ismerősein keresztül lehet üzenni.

Többen mondják, mennyire szeretik a magyarokat, ők is szeretnék magyarok lenni, ezt az országot gazdagítani. Mindenki helyesel. Akkor is, amikor valakinek az a legfontosabb, hogy elmondja, a magyar rendőrök milyen rendesek, meg lehet őket szólítani, emberszámba veszik őket, mind tud angolul és készségesen válaszol, szavakkal, útbaigazítással, nem ütéssel. Nem is érnek hozzájuk, amit nagyon értékelnek.

Mi, tarapeuták mondtuk, hogy ennek nagyon örülünk.

Egy fiú most érkezett, kétségbeesettnek látszik, még nem tudott kapcsolatot teremteni az otthoniakkal. A többiek eligazítják. Egy idő múlva nem is vesz részt a játékban, mondja, hogy erre nincs hangulata. Teljesen rendben van. Testvérnek tekintik egymást.

A végén kérdezem, hogy vannak. A törzsfőnök válaszol, megköszöni az irántuk való jóindulatot, sokkal jobban érzik most magukat, érzik, hogy törődünk velük. Nem nagyon tudunk másokat megszólítani a csoportból. Talán majd legközelebb – gondolom.

Két nap múlva

verekedés tört ki a debreceni táborban. A gambiaiak – mint a legtöbben - nem voltak részesei, büntetésből mégis minden fekete bőrű embert átvittek Bicskére. Ott persze zsúfoltság lett, sátrakba kellett sokakat elszállásolni. Több sátor nincs több 150 cm-nél, csak aludni lehet benne. Vajon milyen terápia segíthet a gambiaiaknak megőrizni a bizalmat irántunk, magyarok iránt?

4. kép Epilógus – “Csak azt nem tudom, ki vagyok*”

Bármilyen alkotás fontos, rendszeresen tapasztalható, bár átmeneti eredménye, hogy az alkotásba belemerülve a résztvevő kilép mindennapi problémáiból, megkönnyebbülést érez.

Tartós eredmény érhető el, ha az alkotó folyamat során felmerülő képeket, érzéseket, élményeket aktívan felhasználva a résztvevő új nézőpontokat kap, új benyomások, meglepetések érik, így fel tudja dolgozni élete tragédiáit a biztonságos terápiás környezetben és megváltozik az, ahogy addig életére tekint. Elfogadva a komplex - művészetterápiás, orvosi és szociális – segítséget, ki tud lépni az áldozat szerepből visszanyerve a személyes kontroll és a választás érzését.

Szociális szinten, a terápia során - feltehetően - kialakuló, világra nyitottabb személyiség nagyobb valószínűséggel tud beilleszkedni az új környezetbe.

Sajnos az új környezet sokszor maga is traumatizáló, ésszerűtlen. Hozzá alkalmazkodni nem feltétlenül a normalitás jele.

A menekültek táborait „befogadó állomásnak”, „integrációs állomásnak” hívják. A Cordelia Alapítvány terápiás eszközeivel ahhoz szeretnénk hozzájárulni a befogadó ország részéről, hogy ne kelljen a menekülteknek tovább menniük segítséget keresve, a magyarországi állomás végállomás lehessen a számukra úgy, hogy az integráció lelki akadályait közösen elhárítottuk.

*Francois Villon versét Szabó Lőrinc fordította

Megjelent a Kultúrák Közötti Kommunikáció 2013-as találkozásának antológiájában

www.encounter.hu . EDGE 2000 kiadó, Budapest